

Göncz László

Földi

Dráma

(Történelmi ihletésű)

Gábor Zoltán, Gálics István és Szúnyogh Sándor emlékére

Rómaiak (I. kép)

Római katona (*Szemléli a tájat*): Hová érkezünk? Tán csak nem a legyőzhetetlen Róma előtti domboknál állunk?

Földi: Messzire van ide Róma, messzire Aquincum és Vindobona. Savaria és Petovio a jelentősebb városok a közelben.

Római katona: Afféle isten háta mögötti táj ez, nemde? A szemnek azonban tetszetős.

Földi (*tiltakozóan, emeltebb hangon*): Nem isten háta mögötti ez a vidék! Több ezer éve lakják, és mindenki a sajátjának akarja. Ti, rómaiak is!

Római katona (*szemrehányóan*): Te is római alattvaló vagy ugyebár? Persze a pór nép közül, hiszen túrod a földet, és nem élvezed a gyümölcsseit. Nem tudod, hogy ki volt a nagy Julius Ceasar, és az isteni Augustust sem ismered!

Földi (*határozottan, halkabban*): Ismerem, hogyan ismerném! Édesapám Octavianus seregében harcolt. Azután telepedett itt le, amikor a nagy császár elfoglalta Pannoniát.

Római katona (*visszafogottabban*): Akkor neked mégis van valami közöd hozzánk.

Földi: Apám helybeli lányt vett feleségül. Anyai ágon az egyik ősi nemzetség sarjai vagyunk. Nagyapám mondákat mesélt több száz éves múltunkról. Azokat az időket idézte fel, amikor még bronzöntéssel foglalkoztak őseink. Errefelé, a földet művelő emberek mellett, a kézművesek is korán sátrat vertek. Nem elvetnivaló vidékre tévedtél, beláthatod.

Római katona (*barátságosabban*): Most mivel foglalkozol?

Földi: Szőlőbirtokom van amott a nyugati lejtőn, azt művelem. Nemes nedű csörgedezik az édes bogyókból. Ha megtisztelsz, és ellátogatsz szerény hajlékomba, a legnagyobb amforából merítke egy korsóval a tiszteletedre.

Római katona (*néhány másodperc gondolkodás után*): Ahogy jobban megszemléltem ezt a települést, látom, hogy fontos katonai erődítmény. Hol is vagyok tulajdonképpen?

Idegen, történelmi kortól semleges ruhát viselő személy (lehet nő vagy férfi) társul hozzájuk a színpadra.

Idegen: Lehet, hogy Ligano, lehet, hogy valami más e város neve. Halicanum és Salla között itt áll a legjelentősebb település. Római katonákkal és kereskedőkkel keveredett őslakók élnek benne, akik lelkesen művelik szőlőkertjeiket, kedvelik a művészetet és emberszeretők. Az ide érkező népek nagy csatákat vívnak egymással, majd megnyugodnak. Elfogadják egymás szokásait, nyelvét és kultúráját. A később érkezők nem föltétlenül törekszenek a korábban letelepedők megsemmisítésére, de fennhatóságuk alá helyezik őket. Így volt és lesz ez még sok-sok évszázadon át. Csak a saját korában modernnek titulált, nyomorral és szenvedéssel tűzdelt huszadik századdal bomlik majd meg a rend.

Római katona (közbeszól): Ki vagy te, talán az istenek egyike vagy azok prófétája, hogy így beszélsz? Te tényleg látod a jövőt, vagy csak bolondozol velünk?

Idegen (visszhangzóan): Alig van jelentősége, hogy egy ember kicsoda. Az a fontos, hogy jókedv, becsületes szándék, tudásszomj és a másik ember tisztelete vezérlik tetteit a Földön. Ennek a küldetésnek érdemes megfelelni.

Római: Számomra fontos, hogy ki vagyok és milyen az életem. Elvárom, hogy az alattvalóink, a kevésbé fejlett népek részéről mi rómaiak részesüljünk kellő tiszteletben!

Idegen: Mindenki egy porszem csupán a világmindenségben, nevünk az évek múlásával feledésbe merül. Csak a legnagyobbak, a géniuszok emléke éli túl a nemzedékek folyamatos cseréjét. Csak a kiválasztottaknak adatik meg a több száz év utáni dicsőítés. Belőlük pedig kevés születik közénk. Akik azonban gaztetteik révén maradnak meg az emberek emlékezetében, jaj azoknak! Soha nem kerülnek isten színe elé, elismerő szóval soha nem illeti őket az utókor! Jobb az ilyesmit elkerülni. Minden ember legfontosabb küldetése, hogy a talentumát megbecsülje, bármilyen szereppel érkezett is erre a világra. Ne feledjétek soha, akkor sem, amikor jól megy dolgotok, hogy senki nem lehet császár alattvalók nélkül. Másrészt mindenkinek illeszkednie kell a közösségéhez és a körülményekhez. A szorgalom legyen a fő erényünk, és szeresük a földet, amellyel a teremtő megáldott bennünket. E szép vidéknek minden lakója boldog lehet, hogy bölcsőjét e szelíd dombok mentén ringatták.

Hunok (II. kép)

Római katona: Meneküljünk, fussunk! Nyomunkban vannak a hunok, e fenevad népség (*kiabál kétségbeesetten*).

Földi: Nemrég még azt mondtad, hogy Róma örök, a légiókat nem lehet megsemmisíteni. Mi történt most veletek, hogy ekkora a zűrzavar? (*Valamennyire kárörvendően*)

Római katona: Te is római féle vagy, rohanj innen, ha életben akarsz maradni! A kutyafejű tatárok serege mindent elpusztít, ami elébe kerül. Róma kell nekik, pedig eddig csak pocsolyát láttak. Megszámálhatatlanul sokan vannak és vérszomjasak (*ijedten magyarázza hadonászva*).

Földi: Ne gyalázd őket, barátom, mert ők sem különbek a többi érkezőnél. Minden nép a másik leigázására építi jövőjét. Miért vonatkozna más a hunokra?! Szokatlan harci sajátosságai vannak, az igaz! Úgy ülnek a lovon, és közben hadakoznak, hogy ehhez hasonlót soha nem láttam. Az érvényes civilizációs értékrend szerint kevésbé fejlettek a rómaiaknál. Nem nőhetett ki közülük olyan kiválóság, mint Cicero vagy Seneca, hiszen eddig a természeti

népek nyugodt világát éltek. De bizonyára oka volt annak, hogy elhagyták szállásterületüket, és nyugat felé indultak. És nem ők az egyetlenek, mert mögöttük még követelőzőbb népek nyomulnak nyugatra!

Római katona: (*ingerülten*) Te védeni próbálsz ezt a barbár népet? Ezek elpusztítanak mindent, amit mi létrehozunk! Te mégis magyarázni próbálsz öldökléseik létjogosultságát? Ez örület!

Földi: Nyugodjál meg, barátom! Ők sem különböznek sokban a többi néptől. Talán természetük más, és arcvonásaik sajátosak, ám őket is a szebb élet reménye vezérli. Emlékezzünk vissza, hogy Róma milyen módon terjesztette ki hatalmát a világra? Talán hadvezérei kikérték a leigázott népek véleményét vagy demokratikus párbeszédet folytattak a görög városállamokkal?

Római katona: Az más! Mi ezen a világrészen bontakoztunk ki, és a civilizációt juttatjuk el minden földrészre. A kettőt nem lehet összehasonlítani!

Földi: Róma szempontjából nehezen, de Hispánia, Júdea és főképpen a görögök nézetéből annál inkább! Én sem örvendek e zűrzavaros helyzetnek, azonban tudomásul kell venni, hogy azt kapjuk most büntetésül, amit másokkal szemben, mint hódítók, hozománynak szántunk. Az pedig közismert, hogy minden hozománynak nem örül az ember! A pofont ősidők óta sokkal fájóbb kapni, mint azt más orcáján elcsattantani!

Római katona (*ijedten ordítva*): Ne elmélkedj tovább! Ezek már itt vannak. Mi lesz most velünk? Hol van a lándzsám?

Földi: A lándzsa nem sokat ér tíz vagy száz hun harcossal szemben. Be kell látni, hogy a történelem kereke megállíthatatlan! Népek és nemzetek, civilizációk és közösségek váltják egymást a földi mulandóság színpadán. A vihar ellen gyengének bizonyul az ember, és a túlerővel szemben nem lehet győztesként kikerülni (*hirtelen elhallgat, mert egy ismeretlen, gyönyörű nő, díszes öltözékben, két másik társaságában megjelenik a színpadon*).

Római katona: Ez egy hun asszony, feltehetően a javából (*kiáltja gúnyosan*)! Mit képzeltek, hogy csak így elfoglaljátok a birodalmunkat? Ha már elem kerültél, akkor hadd élvezze még egyszer a testem a nőiesség édes gyümölcsét! Egy asszonnyal csak elbírok (*feléje rontva ordítja*).

Földi (*a római katonára él ugrik*): Megbolondultál?! Inkább tudjuk meg, hogy ki ő? Civilizációról beszélsz, egy asszonnyal szemben pedig úgy viselkedsz, mint egy fenevad?

Kerka (*határozottan szólal meg, nem mutatja jelét félelemnek*): A Föld mindenkié! Valamennyi nép keresi a helyét a fénylő nap alatt. Sokszor egymásnak esünk a honkeresés során, mert nem látunk más kiutat. Szállásterületünkről minket is elűztek, falvainkat felégették, lerombolták. Földönfutóvá tették a hunok népét. Én nem voltam híve annak, hogy errefelé folyamodjunk. Kényszerhelyzetben, sebzetten mindnyájan követünk el hibát is.

Római katona (*bosszúsan*): Ki vagy te, hogy megmagyarázod a gaztetteiteket? Egy vad nép erkölcstelen nőténye egy római előtt boruljon térdre!

Földi: Római katonához ez nem illik! A goromba és illetlen szavakért elnézést kell kérned (*mondta szemrehányóan, majd az asszonyhoz fordult*). Hogy hívják szépségedet, és hogy kerültél ide a sereg elé?

Kerka: Folyamatosan a fősereg mögött közlekedtünk. Úgy látszik eltévedtem. Hibáztam. A szép táj elragadott, varázslatosnak találtam ezt a ligetes vidéket és ezeket a lankákat.

Római katona: Felelj most már végre, hogy ki vagy!

Kerka királyné: Kerka vagyok, Attila, hun király hitvese.

Római katona (*felcsillanó szemekkel*): Tűszul ejtelek! Csak akkor engedlek el, ha majd a hun sereg visszavonul (*közben lándzsáját a nő mellének szegezi*). Nagy áldozatot teszek az örök városért, Rómáért! A szenátus kitüntet érte!

Földi: Ne bolondozzál! Engedd el az asszonyt! Csak véletlenül tévedt ide, mert őt is lenyűgözte a vidékünk szépsége (*mondta határozottan*).

Római katona: Te nekem nem parancsolsz! Követelem, hogy küldj futárt a légióparancsnokért. Azonnal jöjjön ide! Meghálálja a tettemet, mert e nagy vad elejtésével én dönthetem el a csatát (*mondja öntelten*).

Földi: Becsvágyad égbekiáltó! Már itt zajlik az öldöklés a közelben. Engedd el ezt a nőt, és rohanjunk innen, amíg nem késő. Ismerek biztonságos búvóhelyet a szőlőskertben.

Római katona: Te megőrültél! Engedjem el a hun királynét? Akkora balgaságot senki nem követne el! Itt az alkalom, hogy felvigyék az istenek a dolgomat. Még a nagy császár színe elé kerülhetek. Róma egyik gazdagabb patríciusa leszek majd valamikor. Akkor majd elvárom, hogy ilyen szép rabszolganők táncoljanak előttem! A leleményes ember a tragédiából kovácsol dicsőséget! (*cinikusan nevet*)

Földi: A balga ember azonban mindent tönkre tesz!

Hun katonák jelennek meg a színen. Tolongásra kerül sor, majd az egyik hun megragadja a római katona karját. A kedvezőtlen helyzetbe került római katona a lándzsáját Kerka királynéba döfi. A nő felsikolt, a hang másodpercekig visszhangzik. Általános öldöklés veszi kezdetét, majd valamennyi szereplő, az Idegen kivételével, a földre zuhan. Ott hevernek mindnyájan, csak a Földi marad ülve.

Földi: Mennyire kértem a szerencsétlent, de sajnos nem hallgatott rám. Minden tönkrement, mindennek vége! Mennyi ártatlan ember pusztult el, és még mennyinek a vére festi majd vörösre ezt az istenverte vidéket. Kerka királyné sikolya örökké kísérteni fog ezen tájon!

Idegen: (*visszhangozva*) Aki kapzsi, pórul jár! Az örökérvényű igazság most is beigazolódott. Nincs olyan erős hatalom, amelyet a belső széthúzás, a farizeusi kapzsiság és az emberi gonoszság tönkre ne tegyen! A nagy Római birodalomnak vége szakadt, a hunok is elvesztek a történelem kódos utjain. Új népek, új eszmék jelentek meg a múlt romjain. Földi, te becsületes ember vagy. Szundítsál néhány évszázadot, majd felébresztelek. A külsőd megváltozik. Anyanyelved is változik, de honszereteted és a szíved marad a régi. Ez óriási kincs! Ilyen szilárd alapra lehet csak jövőt építeni!

Szlávok (III. kép)

Földi (*eleinte szomorúan, majd egyre hevesebben*): Sok vér öntözte e földet! Mennyi ártatlan ember pusztult el mások hatalomvágya miatt! Gazfickó vezérek leigázott rabszolgáik kezébe fegyvert tuszkoltak, eszközként felhasználva őket gaztetteikre. A csillogó fegyvereket és a paripákat jobban féltették, mint alattvalóik életét. Számukra csupán hús-vér pajzs volt min-

den szerencsétlen ember! Termékeny lehet e föld, amelyből évezredek után is megalázott emberek csontjait fordítja ki az eke? *(néhány másodperc gondolkodás után)* Nem, mégsem az! Átkozott ez a föld, átkozott ez a táj, ez a szép vidék! *(majd bánkódva az elmondottak miatt higgadtan folytatja)* Dehogy! Mégsem átkozott! Nem minősülhet kapzsi hordák elvetemült vezéreinek megpecsételt, előítéletekkel terhelt, kárhoztatott szigetévé. Megváltozhat a legvadabb ember is, ha ki tudjuk belőle hívni a lélek ősi, szent értékeit. Senki sem gonosz-ként sír e világra, mindenki szeplőtelennek, büntelennek születik. A mi kapzsiságunk és hatalomvágyunk ferdíti el a jellemét. Mi idézzük elő a gonosz elhatalmasodását benne. Ha változtatni akarunk, először magunknak kell megváltozni! *(néhány másodperc szünet utána folytatja)* Szent hely ez, szent hely a javából! Bár isten lesújtott e tájra, évszázadok során kárhoztatta, megbüntette népét, mint egykor Szodomát és Gomorát, de a föld szüzi mivoltát meghagyta. A később érkező népek szelídebbek, mint az átvonuló, Róma iránti ábrándokat úzó hordák voltak. Mostanra már ők is megnyugodtak és elvegyültek közöttünk. Ez a hely szellemének köszönhető. Annyira szent ez a hely, hogy templomot kell itt építeni!

Számo, szláv ember: Úgy látom meglehetősen gyéren lakott ez a táj. A földje azonban termékeny. Az Alpok vidéke a szemnek gyönyörű, de nem terem ott meg semmi. A sziklás bércek alatt hamar felkopik az ember álla. Itt is sátrat kell vernünk! Számo a nevem. Egy vagyok a szlávok közül, és egy a köreinkben gyakori nevet viselők közül. *(kezet nyújt Földinek)*

Földi: Isten hozott benneteket! Mi befogadunk mindenkit, aki becsületes szándékkal érkezik. Elférünk sokan e lankák alatt, ha testvérként tekintünk egymásra. Ha gonosz szándék vezérel titeket, ha bántani merészeltek minket, mindnyájan pórul járunk. Neves volt egykoron ez a hely, de a gyűlölködés folyton pusztította. A régi szentély is elpusztult. Itt az ideje, hogy együtt építsünk istennek házat. Emeljetez templomot keresztény istenünknek, hogy együtt tisztelhesük a Mindenhatót.

Számo: Alig hiszek a fülemnek, hogy ennyire jó emberek is élnek még ezen a földön. Végigkalandoztuk az elmúlt két-három századot, és mindenütt csak a háború dúlt. Az öldöklés teremtett érvényt hol az egyik, hol a másik félnek. Sokszor csak felégetett kalibákat és meggyilkolt embereket találtunk. Aztán íme a meglepetés: e szép vidéken egy jó ember vár ránk. *(mondja örvendve)*

Földi: Nem vagyok én jóember, egyszerűen csak ember szeretnék lenni. Aki megbecsül másokat, és akit megbecsülnek! Ez hiányzik e népek vándorlásától visszhangzó tájon.

Számo: Építünk itt templomot, újraépítjük ezt a várost. A környéken földet művelünk, és boldogulhat itt a mi népünk is. Az ősidők óta itt élők, a germán származásuk, a mi szláv közösségünk és az utánunk érkezők is.

(Építkezés zaja hallatszik, zenei betétekkel vegyülve. Több személy szerszámmal, épületfát ábrázoló tárgyakkal jár-kei a színpadon. Majd megjelenik egy püspök.)

Püspök: Dominus vobiscum! *(énekli latinul, majd a nép válaszol: Et cum spiritu tuo!)* Én, Liupram, Salzburg püspöke, Isten dicsőségének jegyében megáldom e templomot Lindolveschiricum, vagy ha úgy jobban értitek, Lindau városában. Az isten háza szolgáljon mennyei urunk dicsőítésére és mindnyájatok lelki üdvösségére. Sokféle nyelvet beszéltek, de az úr parancsait megértitek. Legyetek az ő tisztelői és példamutató követői! *(korai középkori ének közepette a püspök távozik)*

Földi: Számo testvérem, nélkületek mi már nehezen tudtunk volna ilyen pompás építményt alkotni. Köszönjük nektek, hogy segítettetek.

Számo: Amikor megérkeztünk, nem hittem, hogy barátokra lelünk bennetek. Azt gondoltam, hogy valamiféle avar ivadék vagytok. Amikor megláttalak téged, megijedtem, pedig gyávának senki sem ismer.

Földi: Avarok is jöttek ide előttetek néhányan. Azt mondták, hogy eltévedtek. Mi őket is befogadtuk, és itt élnek közöttünk, bennünk.

Számo: De ők a hunok utódai, akiktől még mindig rettegnek a népek (*mondja kételkedően*).

Földi: Az csupán előítélet. Minden népben vannak jók és rosszak. A mi Istenünk szemében megfogadásunkkor mind egyformák vagyunk. Megférünk békében egymás mellett, ha tiszteljük a vidék hagyományát, és elfogadjuk különbségeinket. Éltek itt már a kőkorszakban is emberek, akiknek értékei bennünk letek folytonosságra. Voltunk a nagy római birodalom provinciájának a része, az akkor felhalmozott szellemi és anyagi javak is itt vannak közöttünk, bennünk. Mi éltetjük tovább azokat. Majd jöttek a hunok, a germánok, a longobárdok, a gepidák, az avarok és mások, és mindenki hozott valamit a közös oltárra. Arra azonban vigyázni kell, hogy le tudjuk választani a szemről a pelyvát. Az igazi javakat, az értéket kell megörökíteni, mert azt kell átadni az utókornak. A gyűlölködést mélyre ássuk el a föld testébe, hogy onnan ki ne törhessen soha! A kapu előtt várakozókat beengedjük, ha becsületes szándékkal érkeznek, és nem rombolni, hanem alkotni akarnak. Kölcsönösen tanulunk egymástól. Úgy alakul a mi együttlétünk, hogy kezdetben elviseljük, majd megszeretjük a másikat. Ezt az életformát senkinek nincs joga elkótyavetyélni!

Számo: Boldog vagyok, mert bölcs és jó lelkű emberekre leltünk! Ahogy hallgattalak, rögvest fölismertem, hogy az itt tapasztalt bölcsesség volt számunkra a vonzóerő, ami miatt elindultunk ősi földjeinkről. Eleinte azt gondoltuk, hogy csak földet, szilárd szálláshelyet kell keríteni a híres Róma közelében. Most már belátom, hogy az emberi bölcsesség és a leleményesség tesz ki a tájat élhetővé, értékké. Kötelességünk, hogy kiirtsuk magunkból vad ösztöneinket, és igazi testvéreinknek fogadjunk el benneteket, hogy békében élhessünk egymás mellett. Ennek jeléül ültessünk fákat, hársat és tölgyet, hogy majd dús koronáik árnyékában utódaink tudjanak ünnepelni, pihenni és örülni egymásnak!

Idegen: Több szokás és beszédnyelv honol ezen a tájon. Már csak a dombok és a völgyek, a közeli folyó és a patakok emlékeznek a népvándorlás idején zajló harcokra, a megannyi kiontott vérré. A csatazaj alig visszhangzik az egykor szőlőben gazdag, mostanra elbozótosodott dombokon. A túléléshez szükséges gabona azonban még terem bőségesen a közeli szántóföldeken. Az új évezred új társadalmi formát és szokásokat igényel. A felhalmozott értékeket és a vidék ismérveit, hagyományait azonban szilárdan őrizni és ápolni kell.

Magyarok (IV. kép)

Vérbulcsu (*A honfoglalás korának egyik meghatározó, a Balatontól nyugatra terjedő vidéket is felügyelő nemzetségfőjét, valamint annak későbbi leszármazottjait megtestesítő személy*):

Sokat vándoroltunk és harcoltunk, hosszan kerestük az új hazát, míg e medencében végre nyugodtabb hajlékra leltünk. Élünk a kazárok földjén, Levédiában és Etelközben, de

sehol nem volt ennyire kedvező légkör, mint errefelé. Több évtizedig rettegésben tartottuk Európát, lóhátról ontott nyílveszőink jeles uralkodók javára döntöttek el nagy csatákat. A kezdetben szörnyűségeket követtünk el, és durvaságból sem volt hiány, amire utólag nem vagyunk büszkéek. A hazakeresés nekünk sem, másoknak sem sikerült békésen; a különbség legfeljebb annyi, hogy a népvándoroló népek közül mi érkeztünk legkésőbb, ezért a mi túlkapásainkra jobban emlékeznek. Már nagyon régen, bő két évszázada teljesen felhagytunk a hódító harcokkal. Az Alpokig terjeszkedünk, nyugatabbra azóta csak barátkozni, kirándulni járunk.

Földi: Isten nevében és a barátságunk reményében köszöntelek! A világnak e szeglete mindenkinék tetszik.

Vérbulcsu: Elégedettek vagyunk, hogy őseink Árpád vezérletével ezen a szép vidéken verték fel sátraikat. Erőteljes ellenállással a Kárpát-medencében alig találkoztunk, ezért úgy alapíthattunk államot, hogy nem kellett egyetlen idegen államszerkezetet sem szétzúzni. Csupán a kisebb, törzsi jellegű ellenállást kellett esetenként felszámolni. Szerencsére elég békésen alakult a viszonyunk a korábban itt élőkkel. Akkoriban afféle interregnum fogadott itt bennünket. A letelepedés után aztán a magyarságon belüli ellentéteket kellett rendezni, ami sokszor testvérháborúba torkolt.

Földi: Megtapasztaltunk abból néhányat. Nincs innen messzire az Oltár-kút, amely azért kapta a nevét, mert a honfoglaló magyarok egyik csoportja évekig nem volt hajlandó megkeresztelkedni. Az egyik domb menti forrásvíznél, amit manapság kútként használnak, a táltos – bujdosva – megható szertartásokkal buzdította pártolóit az ősi isten tiszteletére. Ma már csak az Oltár-kút mentén áldozatot bemutatók emléke maradt meg, no meg néhány lidérc-látomás, amit a borainkból a kelleténél nagyobb mértékben fogyasztók néha emlegetnek (*mosolyogva*).

Vérbulcsu: Az első itt eltöltött század nehéz volt, azonban fontos annak megalapozására, hogy az utána következőkben szilárd, megbecsült ország kovácsolódjon össze. Nagy elismerést jelent számunkra, hogy az itt élő népek ránk bízta a Kárpát-medence keresztény államának a megszervezését.

Földi: Más istenek nevében jöttetek annak idején, és hatalmas sereggel. Akik nem ismertek benneteket, féltek tőletek. Nyelveteket nem értették, ami növelte a veletek szembeni bizonytalanságot. Ősi igazság, hogy attól félünk a legjobban, amit vagy akit nem ismerünk. Olyankor gyakorta ellenségképet formálunk az ismeretlenről, ahelyett, hogy a megismerésére törekednénk. Így volt ez, és lesz örökké az öreg Európában! A szűkebb pátriánk szerencsére e tekintetben más. Harmonikusabb vidék ez, mint a többi táj, mert itt gyorsabban barátkozunk. Hamar felismertük, hogy ti is hozzánk hasonlóak vagytok, és egy-két évszázad egységes közösséggé kovácsolt bennünket. Anyanyelvünket mindnyájan megőriztük, de hasonlóak már a szokásaink és a vallásunk. Becsüllek téged testvérem, akiben immár barátot látok, és nem az egykor félelmetes Vérbulcsu nemzetség leszármazottját.

Vérbulcsu: Bámulatos a táj, ahol úgy élhetünk egymás mellett, hogy más nyelvet beszélünk, mégis értjük egymást. Pogányként jöttük hozzátok, de megértettük a küldetésünk lényegét. Nem erőszakoltuk rátok ősi szokásainkat, pedig nagyon ragaszkodtunk apáink örökségéhez. Kiegészítettük, színesítettük e vidék korábbi életformáját. Megkeresztelkedtünk és elfogadtuk a vén kontinens értékrendjét, mert beláttuk, amint az előttünk érkező népek is, hogy mi jöttünk ide más tájról. Nekünk kell alkalmazkodni! A Mura mentén tapasztalt

szeretet és kölcsönös tisztelet nagyon tetszik nekünk! Ilyen vidékek jelenítik meg Európa egyedi arculatát, ezért az ilyen közeget védeni, becsülni kell! Csak így maradhat e táj változása során is eredeti és eredetiségében változó.

Földi: Bölcsen szólsz, barátom! A nyelvi sokszínűség és a kölcsönös tisztelet a legnagyobb értékeink! Államok jönnek, országok mennek, újak születnek és nagy hagyománnyal rendelkezők szűnnek meg, de e vidék sok-sok nemzedéke teremtette ismérve túléli azokat, ha ápoljuk, és nemesítjük azt. Vannak, akikre felnézhetünk, akiket követhetünk. Szent István király géniusz volt, aki gyorsan felismerte az előnyös helyzetet. Ne legyünk restek, tiszteljük emlékét és művét! A nagy király megértette, hogy a másság elfogadása és tisztelete nélkül nincs túlélés a Kárpát-medencében, ami által a legszentebb nemzeti értékeinket is megőrizzük.

Hahold (bejön): Már egy ideje hallgattalak benneteket. Minden igaz, ami e párbeszéd során elhangzott. Ilyen környezetbe, jóra való emberek közé, boldogság érkezni. Köszönettel tartozom Szent Istvánnak és Szent Lászlónak, és főképpen az első magyar király azonos nevű utódjának, hogy a szolgálatomért e szép vidékkel ajándékozott meg.

Földi: Te vagy ezek szerint Hahold, a vidék új földesura. *(megállapítja)*. Tisztelőid leszünk, és szolgálni fogjuk házad népét! Ezentúl te tehetsz legtöbbet e vidékért.

Hahold: Mindent megteszek azért, hogy hű fia legyek e hazának és városunknak.

A színpadon lévő szereplők karjaikat egymás vállára helyezik, kört alkotnak, és lassú keringőt lejtenek. Középkori zene hallatszik, miközben a befűjt ködpára homályossá alakítja a teret. Kb. egy perc után kiválik a körből az Idegen.

Bánffyak (V. kép)

Idegen (krónikaismertetés-jellegűen olvas egy papírtekercsről, lassú ütemben): A Hahold nemzetség beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Megszilárdult a zalai végeken, a család folyamatosan erősödött és terebélyesedett. Már az Árpád-házi királyok korában a nyugat-pannon táj meghatározó nemesi családjává léptek elő. Még gyorsabb ütemű kapaszkodásra, amely később a királyság államszerkezetének a csúcsáig ért, az Anjouk uralkodása kínált lehetőséget. Alsólendva főurai nem tétováztak, amikor annak érdekében határozott lépéseket kellett megtenni. Károly Róbert és Nagy Lajos hűséges segítői voltak, fontos harcokban jeleskedtek, amiért nem maradt el a jutalom. A legtekintélyesebb főúri családok között találjuk őket már a 14. század közepén, ami a legmagasabb állami méltóságok betöltésére jogosította fel őket. Pohárnokmesterek, ajtónállómesterek, tárnokmesterek és országbírók kerültek ki közülük. A zalai főispán tisztelet többször ők töltötték be, de a rangos szlavón-horvát báni címet is több ízben viselték. Későbbi családnevük éppen e fontos méltósággal függ össze. I. Alsólendvai Miklós bán után utódai büszkén viselték a bán-fia szópárosból képzett Bánffy nevet egészen a 17. század közepéig.

Földi (emelkedett hangon): Nagy Lajos király vásártartási joggal ruházott fel bennünket. És nem akármilyennel! Budával azonos szintű vásáraink vannak. Ennek köszönhető, hogy vasi, stájerországi, varasdi és Balaton-felvidéki kereskedők, kézművesek rendszeresen megfordulnak városunkban. A velük szőtt ismeretek és barátságok minket is más vidékek meg-

ismerésére serkentenek. A Bánffyak széles látóköre, folyamatos közreműködése az ország arisztokráciájával szeretett vidékünk öregbítését szolgálja. Bármelyik országos vagy megyei tisztség jutott tekintetes urainknak az elmúlt évszázadban, a Bánffyak mindig Alsólendvát tekintették otthonuknak, és ide jártak haza! De nem csak ők tartózkodnak itt szívesen, királyok és más előkelő urak úgyszintén rendszeres vendégei a pompázó várban rendezett ünnepeknek, lakomáknak. Az alsólendvai Bánffyak meghívását nem illő visszautasítani, és olyan ostobaságot senki nem követ el. A tágabb környék legtekintélyesebb családjaiból, a Nádasdyaktól, a Zrínyiektől, a Zichyeektől vagy éppen az Országh nemzetiségből kerülnek mindig ide a szebbnél-szebb arák és nagyasszonyok.

Tibrili – *Mátyás király udvari bolondja (ugrándozva, kacagva beszalad):* A nagyasszonyról fecsegték? Mi tagadás, szívesebben nézném őt naphosszat, mintsem benneteket akárcsak néhány pillanatig (*még hangosabban nevet, majd hirtelen elhallgat*). Okosabb az ilyesmit elhallgatni. Nagyurak féltett kincsei után ne nyúljon arra méltatlan alattvaló! Ne is tekintsen feléje!

Földi: Miről beszélsz te? Ki ne nyúljon mi után? Mi csak nagyurunk és a Bánffy nemzetség érdemeiről beszélgettünk. Ki vagy te, és kinek szolgálsz?

Tibrili (*hencegősen*): Tibrili vagyok, éppen a nagy vadászatról indultam vissza a várba. A valamirevaló emberek megismernek, még ha nem is csörgedezik bennem nemesi vér.

Földi (*meglepődve, majd bizonytalanul magyarázkodik*): Tibrili?! Csak nem a fenséges Mátyás király udvari bolondját tisztelhetjük kegyelmedben? Elnézést kérek tudatlanságomért, de én csak egy egyszerű kereskedőféle vagyok.

Tibrili: Ne törődj vele, nem vagyok érzékeny természetű. Egy bolondhoz nem illik az olyasmi. A dölyfös kolozsvári bíró és a zempléni ispán sem ismertek fel, amit azonban én sem hagytam annyiban, mert tőlük viszont elvártam volna. Meg is fizették az árát! És persze annak is, hogy méltatlanul bántak alattvalóikkal, amire Mátyás urunk rendkívül érzékeny. Ami a szerénységemet illeti, mi tagadás, nagy áldással jutalmazott meg engem a teremtető, hogy korunk legnagyobb uralkodója közelébe engedett (*ismételten hangosan felkacag*).

Földi: Örvendek a szerencsének, hogy így véletlenül összetaláloztunk.

Tibrili: Kellemes emberek vagytok, szívesen elviccelődnék veletek hosszabb ideig, de fel kell rugatnom gyorslábú lovammal a várba Bánffy uramhoz.

Földi: Talán csak nem őfelsége, a király tisztel meg ismét bennünket látogatásával?

Tibrili: Nem jövő időben kell arról beszélni, mert ő már itt is van. Az este megérkeztünk, és a várúr, valamint a bájos szépségű nagyasszony vendégszeretetét élveztük. Éppen a nagyasszony miatt sietős most a dolgom, mert nem messzire innen, egy vízforrás közelében ólalkodó vadkan támadt rá.

Földi (*kétségbeesve*): Igazat beszélsz vagy viccelődsz velünk? Ez nem tréfa, siessünk a segítségére a szerencsétlennek!

Tibrili (*megragadja a szaladásra készülő Földi karját*): Megállj, hékás, annyira azonban nem kell sietni. Mielőtt még tragédia történt volna, az én uram, Mátyás király, már hőstettet hajtott végre. Végzett a vadállattal, és most a nagyasszony segítségére van a karján szenvedett kisebb seb orvoslásánál (*csintalan mosollyal magyarázza*).

Földi: Akkor mihamarabb vidd meg a hírt a várúrnak, mivel ezek szerint ő nem volt ott.

Tibrili: Bánffy uram reggel velünk együtt indult vadászatra, mivel már idősödő ember, hamar elfáradt és visszatért a várba.

Földi: Érdekes, hogy a nagyasszony is elkísérte férje-urát. Tudtommal korábban nem vett részt vadászatokon (*jegyzi meg csodálkozva*).

Tibrili: Nem csak a férje-ura kedvéért csatlakozott hozzánk. Az én uram úgy szeret vadászni, hogy a kíséretében csinos hölgszemélyek vannak. Az gyakran szerencsét hoz neki nagy vadak elejtésénél. Ez ma is beigazolódott. Furfangos ember ám a mi nagy királyunk, egy nagy vad elejtésével rendszerint nem éri be. Most is azzal a paranccsal indított útnak, hogy vigyék hírt a balesetről Bánffy uramnak, de ne törjem a lábam sietségemben, mert a rosszon már túl vagyunk, a többit pedig minek elsietni (*mondta mosolyogva*).

Földi: Értem. Azaz jobban járok vele, ha mégsem értem. Ahogy az imént említetted, nagy urak dolgai nem tartoznak a pórnépre. A szerepek felismerése törvényszerű ezen a széles-huzatos vidéken. Csak a ránk tartozót szabad kiragadni a fölénk zúduló híradatból, a többit, a számunkra elérhetetlent és érthetlent, el kell engedni a fülünk mellett. Úgy maradhattunk meg évezredek óta ezen a tájon, hogy mindig azt tiszteltük úrban és a népben, ami az erénye volt, és amivel gazdagítani tudta értékeinket. Aki másképpen cselekedett, annak már a nevét sem ismerjük.

Fokozatosan elsötétül a színtér, csak egy fénysugár világít rá az Idegenre.

Idegen: A Bánffyak felírták Alsólendva nevét a pannon táj térképére. Felépült a város, kibontakozott gazdasági élete, kereskedelme és műveltsége. Általuk a város a tágabb Mura mente szellemi-kulturális központjává fejlődött. A főúri udvar művelt tanítómesterek kedvelt állomása volt. A reformáció idején, a Hoffhalter nyomdászcsalád által működtetett nyomdában, vallási tartalmú, magyar nyelvű könyvek láttak napvilágot, amelyek alkotója a széles látókörű, hetési-göcseji hangzású, zamatos nyelven író Kultsár György prédikátor volt.

Törökök (VI. kép)

Földi (*aggódva*): Uram, főispán uram, nagy veszély fenyegeti városunkat!

Bánffy Kristóf (*higgadtan*): Megszoktuk már a török csapatok portyázását. Mióta elesett Kanizsa, megnyílt az út Bécs irányába. Kalandor és komolyan szervezett katonai alakulatok egyaránt próbálkoznak. Nem féltém én magunkat, mert mi a hazánkat, közös otthonunkat, a vallásunkat és a civilizált világ értékeit védjük, valamint a gyermekeinket és asszonyainkat.

Földi: Csakhogy ebben az esztendőben már visszavertünk egy nagy ostromot, és fogytán van az erőnk. Az úr 1603. esztendeje úgy látszik rendkívül nehéz lesz, mert Letenyét már elhagyta az erre tartó többezres hódító sereg. Újabb erősítés sajnos nem érkezett.

Bánffy Kristóf: Tőled várom a példamutató helytállást, mert a te családod – ahogy mondani szoktad – már ősidők óta városunk szilárd, tősgyökeres bástyája. Nem a megrongált várfalak döntik majd el a csatát, bár azokra is szükségünk lesz, hanem a mi leleményességünk és a szabadságért dobbanó szívünk (*határozottan*)!

Földi: Azért a király is küldhetett volna erősítést! Bánffy Kristóf mégsem akar ki, főképpen itt a megmaradt országrészben...

Bánffy Kristóf (*a szavába vág*): Három részre szakadt az ország! Nehéz ilyen körülmények

között cselekedni. A király Bécsért retteg, ezért mostanában minden erőt oda összpontosít. Legfeljebb amiatt imádkozik, hogy a maradék Magyarország minél hosszabban tudja állni a sarat. A rendi gyűlés nyújtott segítséget az elmúlt években, és a végvári státust is megkaptuk. Ehhez megfelelő mennyiségben lőszer és védősereg jár, aminek eddig sajnos csak a töredéke érkezett meg. Jelenleg mindössze nyolcszázan vagyunk, ha az ellenség megtevesztése céljából valamennyire felfelé kerekítem a várvédők létszámát (*mosolyog*). Másra nem számíthatunk, mint a Zrínyiekre, ha Csáktornyát elkerülné a támadás. Akkor a nemes lelkű barátom biztosan küld a segítségünkre edzett katonákat. Most a legfontosabb a városi polgárok és a környékbeli parasztok meggyőzése, hogy csatlakozzanak a védőkhöz. Okos emberek élnek errefelé, könnyen megértik, hogy ezúttal mindenki a saját házát, családját is védi. A fegyvert bizonyára rosszabbul forgatják, mint rutinos vitézeink, de felkészült várvédő hiányában a vasvilla szúrása és a kapa ütése fontos segítségnek bizonyulhat! Akit a természetes Vendel jobbágyunk kupán talál, az aligha sántul meg! (*mondja nevetve*) Eredj, és toborozzál, Földi! A szüretelők szakítsák meg a munkát, mert ha sikertelen lesz a védekezésünk, a bort amúgy is mások isszák meg helyettük.

Földi (*engedelmessége jeléül biccent, majd távozóban visszaszól*): Amit megtehetek, én megteszem.

A fény eltompul, a távolban kiáltások zaja (Allah akkbar stb.) és lőnyerítés hallatszik.

Török követ (*bejön, és meghajol Bánffy Kristóf előtt*): Bánffy főispán úr, engedélyével közvetítem nagyságos uram, Sinan Küprüli basa üzenetét.

Bánffy Kristóf (*mérgesen*): Ki vagy te?

Török követ: Juszuf a nevem. Janicsárból lett szpáhi voltam tegnapig, de elővigyázatlanságom miatt megvonták eddigi tisztségemet. Azért küldtek hozzád, hogy legyen esélyem visszanyerni feletteseim bizalmát.

Bánffy Kristóf: Aligha fog az sikerülni, mert már a főnököd tisztségénél füllentettél. Sinan Küprüli tegnap még csak aga volt, és te, bizonyára azzal a szándékkal, hogy rám ijesszél, basának nevezted őt. Azt hiszitek, hogy nem vagyunk tájékozottak a hódító sereg tisztjeiről? Tévedtek, mindent tudunk rólatok! Nincs szándékomban a törökkel üzengetni, a legkevésbé a jellemtelen agákkal.

Török követ: Ne haragudj rám, nagyságos uram, én azt a parancsot kaptam, hogy alakulatunk vezetőjét basának tituláljam. Nem tehettem mást, mert különben a fejemet vették volna.

Bánffy Kristóf: Hogy milyen üzenetet hoztál, nem érdekel. A hódítókkal nem tárgyalunk, és az utolsó csepp vérünkig küzdünk ellenetek! A legszívesebben felakasztatnád az első szomorúfűzre, annak jeléül, hogy errefelé a haza nem eladó. Alsólendvát egy török csapat sem tudta eddig elfoglalni. De nem mocskolom be a nevemet, mert ha kivégeztetnélek, akkor a ti embertelen módszerekhez nyúlnék. Mi keresztények vagyunk, és tanultunk a múltban elkövetett hibáinkból. Becsületes küzdelemben védjük meg a városunkat, évezredek során létrehozott értékeinket, és harc keretében végzünk veletek! Hogy veled mit kezd a felettessed, az a ti dolgotok. Most tűnj el a szemem elől!

Török követ (*letérdel a gróf előtt*): Nagyságos uram, esedezve kérem, hogy hallgasson meg! Az lett volna az én feladatomban, hogy megadásra bírjam Alsólendva urát, mert a mintegy

hatezer főt számláló török sereggel szemben nincs esélye. Sinan Küprüli könyörtelen, azonban mivel az elmúlt hetekben sok harcosát elveszítette, nem akar újabb mészárlásba bocsátkozni. Ezt a várat egyszerűen be akarja kebelezeni, lehetőleg veszteség nélkül, hogy mihamarabb csatlakozhasson a Bécs felé tartó főszereghez. Megadás esetén minden várvédő katonának biztosítja a szabad elvonulást, és a város polgárait békében hagyja. Legalábbis azt ígérte... Amennyiben nem tudom a nagyságos urat meggyőzni, az én életemnek vége.

Bánffy Kristóf: Akár én csapatom le a fejed annak jeléül, hogy a törökkel nincs alku, akár Küprüli végezteti el azt, végül is mindegy. Életed a mai nappal leáldozott. Részünkről kedvezőbb, hogy a török dolgát magatok rendezitek. Végezzen veled Küprüli! Annyit azonban még előtte mondj el neki, hogy Bánffy Kristóf jól kifente a kardját. A vár melletti völgyben akad még hely sok száz török koponyának, hogy az utókor joggal nevezze Csontosnak a dűlőt. A város alatti mocsár állatvilága is türelmetlenül várja a vízbe fulladt testek bomlását. Amint legutóbb is, most is derék vitézeink a megáradt patakok vízből keletkező mocsárba fullasztják benneteket. Mindezt elkerülhetitek, ha a vezetőtök visszafordulót parancsol, és meg sem áll Konstantinápolyig.

Török követ (tovább térdelve könyörög): Nem akarok Küprüli elé kerülni, végezzetek ti velem! Nagy hibát vétettem, mert elmondtam nekik, hogy felismertem a szülőfalumat Somogyban. Amikor megláttam gyermekkorom utcájának aprócska házait, tüstént visszaemlékeztem elhurcolásomra. Máig előttem lebeg a kép, amikor kiteptek anyám karjaiból, az édesapámat pedig leszúrták. Szörnyű volt! Aztán az ember sok esztendő távlatából valamennyire elfelejti a megalázást, főképpen ha kisgyermekként történt az vele. Amikor viszontláttam a szülőfalumat, rádöbbenem, hogy én a saját nemzetemet irtom a szülőföldemen egy idegen állam világhatalomra törő ábrándjaiért. Idegen istent szolgálom az helyett, akinek a nevében megkereszteltek. A jellememet átformálták, és most már inkább töröknek érzem magamat. Magyarul beszélni is egyre nehezebben tudok. (*sírva fakad*) Nem tudom, hogy ki vagyok én valójában, teljesen összezavarodtam. A szörnyű gyermekkori élmény mindent felkavart bennem. Küprüli mindezt felismerte, és szörnyen megharagudott rám.

Bánffy Kristóf (a közben megérkező Földihez fordulva): A nemjóját, ez a szerencsétlen a mi fajtánkból való, ha nem hazudik! Megérintett a története.

Földi: Valami azt súgja nekem, hogy nem hazudik. Ki tudja, a véreinkből, az itt élő népek gyermekeiből hányan támadják Európát úgy, hogy nem sejtik a származásukat? Ő annyiban szerencsés, vagy netán éppen azért szerencsétlen, hogy az elrablására visszaemlékszik. Amit átélt, nem irigylésre méltó! Itt az alkalom nagyságos uram, hogy bizonyítson! Fogadja be közénk, és egy jól képzett katonával többen leszünk. Azokon állhat bosszút, akik elrabolták őt és átformálták a személyiségét.

Bánffy Kristóf: Nehogy cselszövés legyen a dologban! Legyünk inkább óvatosak. Tömlöcbe vettem a mi Jósáknkat, amíg az ostrom tart. Előtte azonban kifaggatom, hogy valami hasznunk mégis legyen belőle! (*a „törökhöz” fordul*)

Mit mondtál az előbb, hogy hányan voltatok az alakulatban?

Török követ: Eleinte hatezren lehettünk, de sokan elestek közülünk. Állítólag minden harmadik harcosunk már halott.

Bánffy Kristóf: Mióta szolgálsz Küprülinek?

Török követ: A tavasszal kerültem a fennhatósága alá, korábban Kis-Ázsiában tanyáztam.

Bánffy Kristóf: A teljes alakulatból hány embert ismertél meg az elmúlt hónapokban?

Török követ: Egyharmadának ismertem a nevét is, de a többségüket megismerném.

Bánffy Kristóf: Akkor a ti seregetek legfeljebb háromezer főt számlálhatott, és ha annak bő egyharmada kihullott, jelenleg nem lehettek többen ezernyolcszáznál!

Földi: A törököknél bevált módszer, hogy az ellenség megtévesztése céljából a valós létszám kétszeresét emlegetik. Ha csak másfél ezren vannak, sokkal könnyebb lesz a dolgunk. Két törökre egy magyar bőven elegendő!

Bánffy Kristóf: Ez a beszéd! Eszerint a mi létszámunk nyolcszáz körüli lehet, ha jól értelek, ami a képzett katonákat, a városbeli mesterembereket és a környékbeli parasztokat egyaránt magába foglalja?

Földi: Úgy van uram.

Bánffy Kristóf: Földi, küldjetez üzenetet a töröknek, hogy készen állunk a harcra. Mi a várunkat és a városunkat, a hitünket és a kultúránkat védjük azokkal szemben, akik ránk törtek, és a megsemmisítésünkre készülnek. A korábbi évszázadok jövevényeitől eltérően nem akarnak hozzánk alkalmazkodni, nem akarják közösen létrehozott értékeinket megismerni, elsajátítani. Ilyen vendégre nincs szükségünk, és harcolunk ellene az utolsó csepp vérig! Ezt a szerencsétlent pedig add át a porkolábnak! A várvédőket a tisztek sorakoztassák fel az eskütételre!

(Visszhangozva az eskütétel kezdeti szavai hallatszanak – Esküszöm az élő istenre, hogy Alsólendva várát megvédem... - aztán csatazaj, sikoltások egyvelege hallatszik. Füst és fényjáték járja be a színpadot, majd a zaj tompul és lassúbb aláfestés hallatszik. Utána minden elcsendesül, megnyugszik. A Földi marad a színen. Ül a színpad egyik oldalán. Az Idegen kilép a közönség elé.

Idegen: Bánffy Kristóf kiválóan megszervezte a vár védelmét. A török túlerővel szemben fényes győzelmet aratott. Az ellenség nagy része elpusztult, a többi futásnak eredt. Az ostrom során azonban a város és a vár óriási károsodást szenvedett. Az egykor pompás Bánffy-vár romhalmazzá változott. Szerencsére utána már erőteljesebben nem támadott a török. A 17. század közepére sajnos kihalt az alsólendvai Bánffy-dinasztia, a nyugati országrész történelmének egyik kiemelkedő, fejlődést és művészetet pártoló főúri családja, ami gátat emelt a város fejlődése elé. A rövid Nádasdy, majd az Esterházy fennhatóság idején a település és a környéke félreesett a társadalmi élet pezsgésétől. Alsólendva másodhegedűs szerepkörbe süllyedt, a térképeken a 19. század utolsó harmadáig alig jegyezték.

A színpad elsötétül, lassú ütemű, eseménytelen időszakot sejtető háttérzene hallatszik, amely 30-40 másodperc után intenzívbe megy át (például Smetana Vltava c. művének bevezető részlete, vagy ahhoz hasonló komolyzenei mű képzelhető el), amely átvezet a következő „képhez”.

Polgárok (VII. kép)

Idegen (a rá fókuszált fény fokozatosan erősödik, ő már közben kezdi mondani a szöveget): Két évszázad után jobbra fordult a helyzet. A dualizmus korában nagyszabású fejlődés vette kezdetét, amikor Alsólendva székhelye lett Zala vármegye egyik legnagyobb járásának, valamint a magyar kultúra fontos bástyája, és egyben a környező, eltérő nyelvet beszélő népek találkozásának meghatározó helyszíne a pannon tájegység nyugati peremén. A város tágabb környékén a magyar, a szlovén, a horvát és egyéb származású lakosság békében élt, a másság tiszteletének az örökségén.

(A jelenet helyszíne a Korona Szálló kávéháza, ahol néhányan társalognak, iszogatnak)

Földi: Nagy kár, hogy a Bánffyak kihalása utáni két évszázad kárba vészett. Lemaradtunk a fejlődésben, amit nehéz lesz pótolni, de talán korábbi történelmi örökségünk tanulságai és az új értékek befogadására hajlamos természetünk a segítségünkre lesz abban. Azt már észleljük, hogy valami megindult, az utóbbi években a helyzet sokat változott. Ennyi okos ember az elmúlt kétszáz esztendőben összesen nem akadt ebben a városban, mint azt manapság tapasztaljuk. Ez az, amiről folyton beszélek! Ezt eredményezi a mi elpusztíthatatlan milliónk, ami a szemnek is gyönyöre és a talentumok örökforrása. Az itt élő népek szorgalma sem elvetendő, amit viszonzoz e táj, amikor a dolgos kéznek és az alkotó elmének kenyeret ad.

Dervarics (aljárásbíró): Te a legjobban tudod, hogy mi zajlik itt, Földi. A história szerint a környék legtöbbszörösebb famíliájának a sarja vagy. Azonban azt se felejtjük, hogy az új lendületet a forradalom hozta. 1848 olyan esemény volt a történelmünkben, amire az utókor büszke lesz.

Földi (*elismerően*): Egyetérték! Ahhoz neked, Dervarics uram, nagyon sok közöd volt, érdemeid elvitathatatlanok!

Dervarics: Talán nem szerénytelenség kijelenteni, hogy vittem valamire az életben. Jogot végeztem, anyanyelvi szinten beszélem a magyart, a szlovént, a horvátot és a német nyelveket, valamint a latint is bírom valamennyire. A több nyelv ismerete az itt élő értelmiség fontos előnye! A legbüszkébb mégis arra vagyok, hogy a forradalom idején Perczel Mór seregében harcolhattam. Akkor még nem sejtettük, ma már biztosan állíthatjuk, hogy az akkori bátor cselekedeteinkkel raktuk le az ország és e vidék polgárosodásának alapjait.

Földi: Bátor ember voltál te akkor, amikor életünket kockáztatni kellett a hazáért és haladásért. Néhányan ebből a városból is sajnos elesetek a szabadságharc idején (*állapítja meg szomorúan*).

Dervarics: Én alighanem a vakmerőségemnek köszönhetem, hogy életben maradtam. A fiatalágomból fakadt a merészségem, idősebb fejjel az ember már körültekintőbb lenne, ha hasonló helyzetbe kerülne. Bár ha a hazáról volna szó, most sem tudnék másképpen cselekedni! Akárcsak tegnap lett volna, pedig már több évtized elmúlt azóta, amikor 1848 szeptemberében ott álltunk Szerdahelynél az égő Mura-hídon a belatinci Gyika őrnaggyal. A fából készült hidat szurokkal bekentük, majd szalmával körültekertük, hogy porrá égjen. A feladat az volt, hogy megakadályozzuk a forradalom ellen forduló, a bécsi udvarral szövethető Jellasics bán átkelését a Murán. Harci cselekményünk sikeres volt, bár délebbre a bán seregei átkeltek a folyón, és Pákozdig pusztítottak az országban. Decemberben, amikor már főhadnagyi rangban voltam, a hoticcai komp elsüllyesztését irányítottam a Murán. Bizonyos időre megállítottuk a stájerországi oldalról betörni szándékozó osztrák alakulatokat.

Földi: Megkésve ugyan, de a bécsi udvar felismerte, hogy csak a megbékülés és a haladó eszme lehet a jövő felé vezető út, amelyet a képzett polgárság formál és testesít meg. Ennek következménye, hogy ma a városban jelentős a különböző szellemi foglalkozásúak száma. Akadnak itt tanítók, jogászok, erdészmérnökök, pénzügyi szakemberek szép számban. Iparosból és tehetős mesteremberből pedig annál is több van (*jegyzi meg büszkén*).

Művész (*nagyvárosi – pesti – divatot sejtető öltözékben, csinos hölgy kíséretében érkezik a szín-*

re, azaz a kávéházba a mintegy harmincöt esztendőös férfi): Jó napot adjonisten az uraknak! (köszönt kedélyesen, és még mielőtt bárki viszonzhatta volna, folytatta.) Hadd köszöntsem önöket szülővárosomba látogatva azokkal a szavakkal, amelyeket kisgyermekkoromban kedves szomszédunktól, az egyik környékbeli faluból beköltözött szabómestertől naponta többször hallottam, amikor kuncsaft érkezett a műhelyébe.

Földi: Adjonisten! Mindkettőjüknek.

Művész: Jolánkát hadd mutassam be uraságotoknak, aki elkísért az utamra (a fiatal hölgy kicsit idegenkedve mosolyog). Talán majd egyszer a feleségem lesz, de ha másképpen történik, akkor sem bánkódunk e néhány napnyi kellemes együttlét miatt, ugye kicsi szentem (viccesen). A megyeszékhely volt az utam célja, ahol bőven akadt elintézni valóm, de ha már Zalában járok, gondoltam, végső ideje, hogy a szülővárosomat is meglátogassam. Elköltözésünk óta csak egyszer, még kamasz koromban jártam itt, ha jól emlékszem. Tudtommal a rokonságból élnek még néhányan, és talán emlékeznek még rám.

Dervarics: Isten hozta itthon, művész úr! Már hogyan tudnánk Önről, minden alsólendvai ódákat zeng a sikereiről! Ki ne hallana az ország egyik legnagyobb művészeről. Itt is olvasuk a fővárosi újságokat, és a mi hetilapunk, az Alsólendvai Híradó folyamatosan beszámol művész úr remekműveiről. Városunk nagyon büszke arra, hogy az egyik legkiválóbb alkotó ebben a közegben látta meg a napvilágot!

Földi: Főpincér, a legjobb borból hozzon az asztalra, az én számlámra! Nem mindennapi eseménynek vagyunk részesei. Ilyen neves ember társaságában csak ritkán találja magát földi halandó.

Művész: Számomra megtiszteltetés, hogy elismerik a munkámat! Aligha érdemlek meg ilyen dicséretet. Nagyon restellem, hogy csak most tévedtem vissza ide, ahol a bölcsőmet ringatták. Mentségemre azt hozhatom csupán fel, hogy nagyon sokat gondolok erre a gyönyörű vidékre, a szép szőlőskertekre, ahol gyermekkoromban mindig szívesen szaladgáltam. És a kedves édesanyámra... (az utóbbi szomorúan mondja).

Dervarics: Emlékszem én rá, nagyszerű és leleményes hölgy volt. Nagyon korán meghalt szegény, de a művész úrra bizonyára nagy hatással lehetett?

Művész: Azt nem tudom megítélni, még nagyon fiatal voltam. De a gyönyörű vidék emléke mindig élt bennem! Ez az ősidők óta békében élő népcsoportok által lakott táj, ahol sárga búzamezők, mocsaras ligetek, megművelt domboldal, bükk- és berekfa-erdők váltják egymást, és ahonnan csupán egy hajításnyira hömpölyög a Mura, melynek örvényei mindig titokzatosságot rejtegettek számomra, bizonyára befolyással volt művészi érzékeim kibontakozására. A szép iránti vonzalom már itt kialakulhatott bennem, és utána könnyebben kereshettem annak a legtökéletesebben visszaadható módját.

Közben bort hoz a pincér és előkerül a cigányprímás is.

Földi: Íme itt van ez a kadarka, szőlőskertjeink kedvelt szőlőfajtájából kiperéselt nedű, talán méltó ital ahhoz, hogy koccintsunk vele a művész úr tiszteletére. A tokajival és a móri ezerjóval bizonyára nem versenghet, de mi azért nagyon szeretjük, mert színesebbé és hangulatosabbá varázsolja ünnepeinket. (Koccintanak) És ha már helyi jellegű bort iszunk, egy régi, Lendva-hegyen is kedvelt magyar nótát énekeljünk el a mi nagy művészünk tiszteletére. Húzd rá cigány, tudod azt, hogy „meztelen szájú övegöm, leveszem előtted a süvegem... (úgy

folytatódik: „így jár aki mindig bort iszik, míg a temetőbe nem viszik. Édes, kedves komám, kettőt kölykezett a kutyám, egyik pipa, a másik dohány, gyújts rá édes, kedves komám”...).

Dervarics: Ha már belemerültünk az éneklésbe, a Kossuth-nótát se hagyjuk ki, hiszen a művész úr oly szívesen alkot szobrokat a közelmúltbeli történelmünk tiszteletére (*elkezd a cigány játszani a Kossuth-nótát, a jelenlevők pedig énekelik*).

Művész: Bevallom, nagyon szeretek a forradalom és a szabadságharc motívumaiból, hőseiből meríteni. Mivel koromnál fogva a dicső eseményeket nem volt alkalmam élőben megtapasztalni, legalább ily módon vehessem ki abból a részemet (*jegyzi meg mosolyogva*). Bizonyára az sem véletlen, hogy a mi szeretett királynénkat oly szívesen formázom, mert sok köze volt ahhoz, hogy az egykor ellenséges császárból egyre kedveltebb magyar király lett. Nem tagadom, hogy a szépsége és a kedvessége is lenyűgöző.

Földi (*mosolyogva, bár észlelhető őszinteséggel*): Amikor majd nagyon ráér a művész úr, a szülővárosának is készíthet egy alkotást, például a híres főúri dinasztiaánk, a Bánffyak egyik kiemelkedő férfiújáról.

Művész: Ha isten is úgy akarja, talán majd annak is eljön az ideje. Ahhoz azonban arra is szükség lesz, hogy őrizze meg a lakosság az emléküket. Zavaros idők járnak manapság Európában. Egyre gyakrabban akad rá példa, hogy legszentebb értékeink, az állam tisztelete, a keresztény értékrend, a másság megbecsülése szélsőséges csoportok prédájává, martalékává válnak. Itt, a nyugati végeken, ahol a különböző népek évszázadok óta tisztelték egymást, hála istennek békesség és nyugalom van. Több tanult barátom azonban folyton arra figyelmeztet, hogy a Kárpát-medencében mindnyájan puskaporos hordón ülünk. Ezt nem vészjóslásnak szánom, csupán azt akarom nyomatékosítani, hogy tényleg szeretném szülővárosomnak megformálni a Bánffy-szobrot.

Cigányprímás (*közbeszól*): Azt én is meg szeretném érni! Ha szükség lesz rá, még modellt is állok valamelyik mellékszereplő, például egy, a várvédelemhez csatlakozó paraszt megformálásához, kezemben egy kapával. (*azt utánozta, hogy modell áll, a hegedűjét, amivel a kapát „helyettesítette, a jobb kezében magasra emelte*).

Művész (*mivel váratlan volt a „beszólás”, a művész a megszokottnál gorombábban, vulgáris szavakkal válaszolt*): A modelljeimet magam szoktam kiválasztani az arra alkalmas jelöltek közül! Nem vitatom, hogy zenélni jól tud kend, de jegyezze meg, hogy magyar ember ásót, kapát, tőkét, faszát a bal oldalán hordja. Elnézést kérek a tisztaságtól, főképpen tőled, kedvesem az illetlen szavakért (*a hölgyhöz fordulva mondja az utóbbit, és megcsókolja a kezét*), de amikor valaki rosszul használja a szerszámát, és modell szeretne lenni, nem tudom megállni, hogy ne pirongassam meg.

A jelenet hangos kacagással végződik.

Földi (VIII. kép)

Az utolsó, „fikciós” jelenet a mában történik, az eddigi szereplőkkel, akik közül néhányan egy asztalt körbeülnek, és kerekasztal-beszélgetés jelleggel elmélkednek, főképpen a 20. századról. Előttük okos-telefonok villognak, üzenetek érkeznek, amelyek foglalkoztatják őket...

Idegen (*nem a körben ül, hanem a színpad egyik szélén áll*): A gyors ütemű polgárosodásnak, amely a 19. és a 20. század fordulójára volt jellemző, az első világháború, valamint a térségre oktrojált, a Lendva-vidékre különösen szerencsétlenül ható politikai átrendeződés vetett véget. A mintegy ezeréves magyar államot a délszláv népek úgyszintén soknemzetiségű országa váltotta. Politikai és társadalmi szempontból gyökeresen megváltozott időszak vette kezdetét, amely a korábban kialakult, évszázadok során érlelődött együttélésre is kihatott, nemegyszer új konfliktusokkal tűzdelte meg azt. A második világháború az ellentéteket tovább fokozta, és a különböző társadalmi csoportok és etnikai közösségek testén nagy sebeket ejtett. Emberhez nem méltó események követték akkor egymást: a túlnyomórészt szlovén nemzetiségű telepések Sárvárra hurcolása, a zsidó lakosság zömének gázkamrákba küldése és megsemmisítése, valamint több mint félezer magyar nemzetiségű személy koncentrációs táborokba szállítása. Az utóbbi már a háború hivatalos befejezése után történt. Mindez három év leforgása alatt zajlott le. Utána érkezett a testvériség-egység zászlaja alatt hirdetett egypártrendszer, majd bő négy évtizeddel később a rendszerváltás. Az első, a szocialista éra, egyenlőséget hirdetett, a látszatot és formát dicsőítette, a gyakorlatban azonban minden másképpen történt. Jelképesen mindenki beleszólhatott a hatalomgyakorlásba, a jugoszláv típusú öngazgatási rendszer tucatjával hozta létre a társadalom bábszerveit, ténylegesen azonban minden a kommunista párt körében dőlt el. A másik, a rendszerváltás, teljes társadalmi átalakulást és demokratikus viszonyokat ígért, valójában azonban alig tudott kivetkőzni az előző rendszerek ideológiai és egyeduralmi köntöséből. Amellett a tőkenövelés vágya, valamint az abból fakadó profitközpontú, a társadalom zömét mellőző gazdasági érdek a korrupció csíráit és a szociális egyenlőtlenséget hintette el a rendszerváltást jobbra csak elméletben végrehajtó közegben. (*távozik a színről*)

Földi: Meggyőződésem volt, hogy a mintegy kétezer esztendő során, különböző társadalmi rendszerek keretében felhalmozódott tapasztalat és kölcsönös alkalmazkodás után nem romolhat e térség legnagyobb értéke, az emberarcú együttélés nemes formája. Elvártam, hogy bővülni, gazdagodni fog e fontos emberi érték, hiszen a társadalom tudásszintje óriásit fejlődött. Az elmúlt száz esztendőben tapasztaltak azonban elége elbizonytalanítottak! Hiába ez a nagy technikai fejlődés, ha a lelkünk mélyéig nem jutnak el a különböző üzenetek és a markunkban szorongatott szerkezetben rejlő enciklopédiák tanulságai (*a kezében forgatja a készüléket*)!

Tibrili (*mosolygósan adja elő komoly megállapításait*): Amennyire becsületes vagy te, Földi, legalább annyira naiv is. Te mindenkiben csak a jót veszed észre, a bizalmatlanság számodra ismeretlen fogalom. Éppen ilyen praktikára, a másik beugratására és ellehetetlenítésére épül fel a rendszer! Ezek a modern csodabogarak (*az okos telefonra mutat, azt néhányszor a feje fölé dobja és elkapja*) pedig a visszaéléseket még inkább segítik. Az én koromban könyörtelenek voltunk ellenségeinkkel szemben, csakhogy akkor elége pontosan lehetett tudni, hogy ki hová tartozik. A modern korban ez átalakult: a cselszövők és az érdekpártolók minden közegbe beférkőznek, és ma már nem lehet tudni, hogy ki a jó és ki a gonosz. Lop azonban mindenki, aki csak teheti, és amennyire teheti! Ha kell, pénzt vagy jogot, netán társadalmi

pozíciót, anyanyelvet, nemzeti vagy nyelvi identitást, illetve amire éppen szükség van. Azaz ami az erősebbnek az érdekét szolgálja!

Dervarics: Igaza van a bolondnak! Elnézést kérek, mármint Tibrilinek, az udvari bolondnak van igaza (*mosolyog*). Megdöbbenve tapasztaltam, hogy a valamikor egymást tisztelő, bár más nyelvet beszélő népek között a modernnek kikiáltott huszadik században milyen torzsalkodás honolt. A legkirívóbb, hogy mindig a többségi nép érezte, érzi veszélyeztetve magát, holott a kisebbség lélekszáma csökken folyamatosan. Én valamikor arra voltam büszke, hogy az összes környező nép nyelvét beszéltem, most pedig olyasmit tapasztalok, hogy éppen a másikkal együtt élő közösség anyanyelvének elsajátítása képez megoldhatatlan akadályt. Csak éppen azt nem lehet vagy csak nagyon nehezen valamennyire megtanulni. Ennek nem szabadna így lenni, hiszen számos példa bizonyítja, rajtam kívül is (*valamennyire hencegve*), hogy mi, ezen a vidéken élő emberek, képesek vagyunk arra! Legyünk egymásra kölcsönösen büszkék!

Tibrili: Mátyás, az én bölcs királyom mindig azt mondta, és gyakoroltatta is, hogy a nép közé küldött írnok és pap beszélje az adott közegben élő valamennyi nép nyelvét. Most éppen fordítva történik; többnyire a gyengébb, a kisebbségi népcsoport tagjai kényszerülnek megtanulni a hivatalnok, a pap és a tanító nyelvét. Ami ötszáz esztendeje íratlanul is szabály volt, és működött, a törvények sokaságával körülírt mai világban oda feneklett, hogy a kötelezőt sem veszi komolyan senki.

Római katona: Nekem pedig az szúr szemet, hogy itt egyesek mindig arról beszélnek, ki volt itt előbb, és ki jött ide később. Badarság az egész! Sajnos követtem el életem során én is hibákat, súlyos bűneim vannak, amiért máig bánkódom. Aki meg tud bocsátani, annak nagyon hálás vagyok! (*a mellett ülő Kerka királynéhoz fordul*) Köszönöm neked szépséges királyné, hogy mellém ültél! Most már tudom értékelni a Földi (*rámutat a Földre, hogy egyértelmű legyen*) kétezer esztendeje folyamatosan hangoztatott intelmét, hogy a legfontosabb a másik megbecsülése, valamint a korábban létrehozott értékek elfogadása és átmentése a következő nemzedékre. Ha kiírtjuk a múlt örökségét, ha a fürdővízzel a csecsemőt is kiöntjük, a civilizáció legszentebb törvényei ellen vétünk. A ma embere ne kövesse el azokat a hibákat, amelyeket mi egykoron elkövettünk! És ha már ott tartunk, hogy ki volt itt közülünk a legkorábban, amit egyébként a népvándorlás befejezéséig teljesen célszerűtlen és hiteltelen feszegetni, a kedves barátom, a Földi él itt az őskor óta, majd utána én következem! Emiatt azonban nem vagyok fontosabb sem Szamónál, sem Vérbulcsunál, de még Tibrilinél és a cigányprímásnál sem (*határozottan*).

Tibrili (mókásan): Egy pillanatig sem gondoltam én arra! A hencegő embereket soha nem tudtam becsülni, akár főúr volt az illető, akár a falu bírása vagy bármilyen alattvaló. Azokról általában olyasmi szokott kiderülni, mint a gömöri urakról, akik Mátyás király parancsára a meredeken lefelé láttak neki a szőlőkapálásnak. Butaságuknak köszönhetően, hogy a földet ritkán érte a kapa-él, bokájukat és lábfejüket bizony annál gyakrabban!

Kerka királyné: Nehéz a távoli múltat összevetni a későbbi korokkal, és főképpen a mával! És mégis van benne hasonlóság; sajnos negatív előjelű. A hunok népe nomád életet élt, mi csak a természet ősi törvényeit ismertük. Aztán más népek háborgatása életmódváltásra kényszerített bennünket. Agresszívok lettünk, és utána csak egy célunk volt, elfoglalni, elvenni másoktól az általuk létrehozott javakat, értékeket. Úgy akartunk hozzájuk hasonlóvá válni, hogy megsemmisítjük őket, és a trónjaikra lépünk, a házaikba költözünk. Ma már tudom, hogy rosszul cselekedtünk. Balgák voltunk!

Római katona: Nem csak ti, hanem mi is azok voltunk (*magyarázkodik a királynénak hízelegve*).

Kerka királyné: Valójában nem mi voltunk az egyetlenek, akik hibáztunk, de bennünket különösképpen megbüntetett az isten, mert eltűntünk a történelem színpadáról. Az lett volna a helyes út, ha a fejlettebb népek környezetébe kerülünk, megharcolunk szállásterületünkért, majd megnyugszunk, és a szokásainkkal, életmódunkkal felnövünk melléjük. Még szármalmasabb azonban, hogy az utánunk jövők az utóbbi száz esztendőben is nagy hibákat követtek el! Szomorú vagyok, hogy a régmúltból magunkkal vonszolt egyik legveszedelmesebb emberi kór, a kapzsiságon alapuló, verejték nélküli felemelkedési vágy – bármi ára legyen is annak, bárki pusztuljon el miatta –, máig itt maradt ebben a térségben is! Nagy kár! Az erősebb államok hatalmaskodnak a gyengébbekkel szemben, a többség a kisebbségtől érzi veszélyeztetve magát, és emiatt a gyengítésére törekszik. Sőt arra is volt példa, hogy az egyik nép a másik teljes megsemmisítésére építette alaptalan jövőjét. Akárcsak az ókor ismétlődne! Mindez után nem kétséges, hogy a történelemben nemcsak Attila volt az isten ostroma!

Művész: Sok igazat mondtatok! A 20. század szülte bizonytalanságok, majd a 21. század társadalmi csapdái nehezen hagynak kitekintést, tisztánlátást a modern kor útvesztőinek labirintusaiból. Az elmúlt százötven évben mindnyájan követtünk el hibákat. Nem kell azt eltitkolni, de folyamatosan egymásnak felróni sem célravezető, sokkal inkább tanulni kellene azokból. És reménykedni kell, hiszen éppen ez a vidék a bizonyíték rá, hogy tud élni ember az ember mellett, népcsoport a népcsoport mellett, az egyik rendszer a másik társadalmi rend mellett, még ha vannak is nagy kilengések és nehézségek közöttünk! Amikor elcsatolták a szülővárosomat országomtól, nagy csalódottságomban azt mondtam, hogy addig nem lépem át a település határát, amíg a helyzet nem változik. Az én földi életemben nem is történt változás, azonban utólag mégis azt tapasztalom, hogy a szülőföld nagy becsben tart, büszke rám! Ezek után én se mondhatok mást, minthogy emelem kalapom szülővárosom mai polgárai előtt, és ígérem, hogy közbenjáró, ahol csak lehet, hogy utódaim megalkossák a Bánffy-szobrot, és ápolják kétezer éves történetünk emlékét.

Bánffy Kristóf: Nem azért tettük mi a dolgunkat történelmünk viharos századaiban, hogy az utókor dicsóítsen, ünnepeljen minket. Szobrok állítására se gondoltunk. Mást nem tehettünk, minthogy tettük a dolgunkat, mert lenyűgözött bennünket a táj szépsége és a környéken élő népcsoportok harmonikus élete. Örömmel veszem tudomásul, hogy – bár sokat szenvedtek az itt élő nemzedékek – ma olyan értékes kis mozaikköve lehet e vidék Európának, aminek a csodájára járnak, ahová jeles emberek vonzódnak. Hasonlóan, mint a mi korszakunkban, amikor úgyszintén ismert emberek fordultak meg érrefelé, és dolgoztak közöttünk, mint például Ráskai Gáspár, Beythe István, Tőke Ferenc és Kultsár György. Ez azonban csak akkor valósulhat meg, ha a sok-sok évszázad során kialakult értékeinket valójában megőrizzük, és a vidék nyelvi-kulturális sokszínűsége nem halványul el! Annak egyik alkotóeleme sem! Ennek az életformának, a kölcsönös megbecsülésnek, megvan az alapja és minden feltétele, amit nem kell újonnan kitalálni! A legkülönbözőbb izmusok sem tudták kiirtani azt az emberek szívéből, pedig számtalanszor próbálták a röghöz kötöttségre alapozott tiszteletet felszámolni. Itt él közöttünk ősidők óta a mi szeretett Földünk (*rámutat*), az egyik legnemesebb emberi érték, a békés együttélés megtestesítője és hírnöke, akit csupán észre kell venni! Ne feledkezzünk meg róla! Ne feledkezzen meg róla a 21. század!

Mindaddig lesz remény Alsólendva lankái alatt, valamint a Mura és a Kerka mentén, amíg akár csak egy is marad hírmondónak ebből az ősi fajtából.

Földi (*lassan feláll, a fény rá összpontosul*): Köszönöm szépen! Köszönöm! Nekem nem jár elismerés, engem nem kell ünnepelni! Én nem tettem semmi különöset, ugyan mire is telhetne a kisembernek a pór nép közül? Én csak megpróbáltam mindig emberhez méltó, felebarátot tisztelő és a másik sajátosságait eredetiségében elfogadó emberként élni, és annak a többletértékéből tanulni. És mást is arra buzdítottam. Nem gondoltam Európára, sem erkölcsi vagy bármilyen eszmei értékrendre, hiszen ezek túlságosan nagy dolgok, a képességemet meghaladó fogalmak. Szerény lehetőségem szerint én pusztán csak értelmet akartam adni – hitelesen – a múltnak, a mának és a holnapnak. Nem mindent sikerült megvalósítani a terveim közül, de ha csak egy cseppnyivel is szebb lesz emiatt az élet errefelé, ha a jövőben is értjük és megértjük egymást, elégedetten hajtom nyugovóra a fejem!

Vége

Farkas Ferenc: Egon Schiele 2003